

La remodelació urbanística de la muntanya de Montjuïc, a Barcelona, topa amb obstacles simbòlics. La devolució del castell s'ha paralitzat, sobretot arran del desacord per la presència de la bandera espanyola, però també falta resoldre la restitució de les columnes de Puig i Cadafalch, eliminades durant la dictadura de Primo de Rivera i que moltes associacions consideren que caldria recuperar.

Montjuïc, o com fer dels símbols una muntanya

El que una dictadura ha enderrocat, que la democràcia ho restitueixi. Aquesta mena d'eslògan és el que clamen les entitats que, agru-

pades sota el nom de Xarxa d'Entitats Cíviques i Culturals dels Països Catalans, demanen la recuperació de les quatre columnes, símbol de les quatre

barres de la senyera, aixecades el 1919 en l'esplanada situada al davant d'on posteriorment es construí el Palau Nacional de Montjuïc, actual seu del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). L'estiu del 1928, per ordre del general Primo de Rivera, uns operaris van procedir a demolar-les. "Per enderrocar les columnes es van fer uns forats al seu voltant, es van omplir de palla i s'hi va calar foc, de manera que les columnes, fetes de maó, es tombaven", explica Blanca Serra,

Un nen mira fixament la camera i, per uns instants, oblidat la celebració que es porta a terme davant les quatre columnes de Puig i Cadafalch. Malauradament, no es pot precisar l'any ni els motius de la celebració.

membre del secretariat de la Xarxa. Sembla que Primo de Rivera no volia que els visitants de l'Exposició Universal del 1929 fossin conscients de la realitat catalana. Les quatre columnes feien nosa a la dictadura.

La Xarxa, associació creada l'any 2002, aplega unes vuitanta entitats que persegueixen unir la societat civil catalana per treballar per la llengua, la cultura i la nació catalanes. En aquest sentit, una de les primeres campanyes que l'associació ha portat a terme ha estat proposar que les columnes dissenyades per l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch tornin al lloc d'on el dictador Primo de Rivera les va fer treure. D'aquesta manera, la Xarxa va presentar una proposició no de llei al Parlament de Catalunya, una proposta que el maig del 2005 va ser aprovada per unanimitat de totes les forces parlamentàries. Posteriorment, el gener del 2006, l'Ajuntament de Barcelona va aprovar també una declaració institucional en què es feia palesa la voluntat de recuperar les columnes de Puig i Cadafalch per al 2007, any en què es commemorarà el cinquantè aniversari de la mort de l'arquitecte que, a més, fou regidor de l'Ajuntament i president de la Mancomunitat de Catalunya.

L'Ajuntament no ha precisat el lloc exacte on s'haurien de col·locar les columnes

Columnes o fonts. Tot i la bona disponibilitat de l'Ajuntament de Barcelona per restituir les quatre columnes, el principal escull, ara per ara, és solucionar el problema de la ubicació, no debades l'emplaçament original se situa en el lloc on ara hi ha la Font Màgica de Montjuïc. "Per això la Xarxa proposa que les columnes es col·loquin en l'espai immediatament superior, la plaça del Marquès de la Foronda; un lloc molt adient, ja que permet conservar la font lluminosa i no obstaculitza la visió del MNAC", assegura Blanca Serra. Per la seva banda, l'arquitecte Jordi Romeu, expert en l'obra de Puig i Cadafalch, opina que, per qüestions formals, el lloc més adient per col·locar les columnes és l'emplaçament original. "La possibilitat de restituir-les en la plaça del Marquès de la Foronda no és recomanable per una qüestió de perspectives. Al meu parer, les columnes són més valuoses que les fonts, que, de fet, són molt velles i caldria arreglar. Les fonts es poden traslladar. Tot és un problema polític i, en aquests casos, l'arquitectura sempre és la més perjudicada. Si s'han de restituir les co-

lumnas, hauria de ser en el lloc exacte per preservar tot el conjunt monumental dissenyat per Puig i Cadafalch", explica Romeu.

Mentrestant, l'Ajuntament no ha precisat el lloc exacte on s'haurien de col·locar les columnes i ha encarregat un informe a una comissió d'experts formada per quatre arquitectes perquè proposin el lloc idoni. Fonts de l'Ajuntament han explicat a EL TEMPS que ja han rebut les quatre propostes que han elaborat els arquitectes i que al llarg de les properes setmanes estudiarà la Regidoria de Cultura per prendre una decisió. A parer de Blanca Serra, representant de la Xarxa, "l'Ajuntament ho endarrerix per manca d'acord entre ells i perquè hi ha una certa hostilitat amb les qüestions simbòliques".

Devolució del castell. Un altre dels entrebancs amb què topa el pla urbanístic de la muntanya de Montjuïc és la titularitat del castell. El pla director del parc de Montjuïc elaborat per l'Ajuntament de Barcelona preveu que es recuperi aquest espai per als ciutadans i que s'hi instal·li un centre d'interpretació històrica, cosa que topa amb l'ús militar que encara ara té la fortalesa. En aquest sentit, hi ha des de fa mesos un estira-i-arrotonsa entre l'Ajuntament i el Govern espanyol. Aquest darrer va enviar al Congrés dels Diputats un projecte de llei per a la devolució del castell, del qual es desprèn que el Govern del PSOE no vol renunciar a la presència d'un destacament militar i, sobretot, a la bandera espanyola; uns aspectes que tant l'Ajuntament de Barcelona com els grups parlamentaris al Congrés de CiU, ERC i ICV no accepten. En aquest sentit, el passat dimarts 12 de desembre el Congrés va tornar a ampliar, per enèsima vegada, el termini de presentació d'esmenes, un recurs que molts consideren una estratègia del PSOE, que té majoria a la mesa del Congrés, per demorar el debat del projecte, com també succeeix amb l'anomenada llei de la memòria històrica.

Un monument a la catalanitat

Les quatre columnes dissenyades per l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch van ser encarregades per Enric Prat de la Riba, aleshores president de la Mancomunitat de Catalunya, com a símbol del catalanisme. Les columnes tenien uns vint metres d'alçada, uns dos i mig de diàmetre i estaven acabades amb capitells d'estil jònic. El projecte de Puig i Cadafalch, a més, incloïa unes victòries alades al capdamunt, tot i que mai no s'hi van posar. "El valor de les columnes era la monumentalitat i el simbolisme; el seu valor artístic no era gaire gran, tot i que eren molt ben fetes. Eren iguals que la columna que hi ha a l'acadèmia militar de West Point, als Estats Units", assenyalava Jordi Romeu, arquitecte expert en l'obra de Puig i Cadafalch. A parer d'aquest arquitecte, a més, caldria restituir-les amb les victòries alades. "Això significaria completar el projecte inicial", diu. Al seu torn, Blanca Serra, membre de la Xarxa d'Entitats Cíviques i Culturals dels Països Catalans, considera que caldria restituir les columnes "pel que significa la història del monument, que formava part del projecte d'urbanització de la muntanya de Montjuïc dissenyat per Puig i Cadafalch. Les columnes van ser concebudes com un monument a la catalanitat; una proposta que anava molt lligada al catalanisme polític d'aquella època". A parer de Serra, el 2007, coincidint amb el cinquantè aniversari de la mort de l'arquitecte, seria un bon any per restituir les quatre columnes, ja que l'Ajuntament de Barcelona té, segons ella, un gran deute amb qui fou un dels seus regidors.

Xevi Camprubí